

# ТРОМЕСЕЧНО ИСТРАЖИВАЊЕ ТРГОВИНЕ НА ВЕЛИКО

## ПРАВНИ ОСНОВ

- Закон о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/2009)
- Програм званичне статистике у периоду од 2011. до 2015. године („Службени гласник РС“, број 23/2011)

## МЕТОДОЛОШКЕ ОСНОВЕ

### Циљ статистичког истраживања

Најважнији циљеви тромесечног статистичког истраживања су обезбеђивање података о промету у трговини на велико који се користе за:

- праћење обима и динамике кретања промета у трговини на велико;
- анализа ефеката мера трговинске политике;
- анализа структуре промета по робним групама и главним корисницима;
- анализа обима и структуре промета по трговинским гранама делатности.

Резултати истраживања се односе на промет остварен у трговини на велико у Републици Србији.

### Извештајне јединице, статистичке јединице

Извештајне јединице су:

- Привредна друштва (предузећа) која су, према Класификацији делатности (2010) разврстана у делатност трговине на велико (област 46);
- Привредна друштва (предузећа) која су према претежној делатности разврстана у друге делатности, али обављају и трговину на велико.

Истраживањем су обухваћена, на основу величине прихода (извор: финансијски извештаји предузећа), сва велика и средња предузећа, из области 46 КД (2010), док су мала изабрана методом случајног узорка.

### Обухват истраживања и основни елементи узорка

#### Основни скуп:

Основни скуп јединца формиран је на основу података пословних субјеката из Статистичког пословног регистра, стање крајем 2010. године. Обухватао је све активне пословне субјекте претежне делатности трговина на велико, осим трговине моторним возилима и мотоциклима (област 46 КД 2010).

Овако формиран основни скуп садржао је 23127 јединица.

Основни скуп је за сваку јединицу садржао:

- идентификационе и адресне податке;
- шифру групе делатности (КД 2010);
- шифру величине на основу финансијских извештаја;
- остварени промет, приходи од продаје робе и број запослених према финансијским извештајима за 2009.

#### Оквир за избор узорка:

Из основног скупа, након искључења јединица чији је промет једнак нули или код којих не постоји податак о промету, искључене су и јединице чији је промет најмањи, а у збиру не премашује 3% од укупног промета. Преостали део основног скупа садржи око 31% јединица основног скупа чији је промет 96% укупног промета основног скупа.

Овом скупу прикључено је 34 пословна субјекта чија претежна делатност није трговина на велико, али који имају значајан промет у овој трговини.

Формирани оквир за избор узорка је садржао 7770 јединица.

### Стратификација:

Јединице у оквиру су стратификоване:

- према томе да ли су пописне или не;
- према величини на основу финансијских извештаја;
- према територији ( Србија – југ, Београд и Војводина) и
- према гранама делатности.

Пописне јединице чине: велики и средњи пословни субјекти, пословни субјекти чија претежна делатност није област 46 КД (2010), као и највећи међу малим пословним субјектима, према величини промета. Избор малих пословних субјеката који се пописују извршен је Hidiroglou-вим алгоритмом, за задати ниво грешке (коефицијент варијације), од 0.15 за оцену тотала промета, по територијалним класама.

Од укупно 7770 јединица у оквиру, 958 је пописних (883 велике и средње јединице, 34 чија претежна делатност није трговина на велико и 41 мали пословни субјекат). Од преосталих 6812 јединица, бира се случајан узорак.

### Алокација:

Алокација узорка је извршена према Bethel алгоритму (Bethel, 1989). Као помоћна обележја коришћени су приход од продаје робе и број запослених. За оцене тотала ових обележја унапред су задате грешке (коефицијенти варијације) по доменима оцењивања. Број различитих домена и задате границе грешака су у табели 1.

**Табела 1. Планиране границе грешака по доменима**

| Домени                                                   | Број домена | Коефицијент варијације (%) |                    |
|----------------------------------------------------------|-------------|----------------------------|--------------------|
|                                                          |             | за приходе од продаје робе | за број запослених |
| Класе дефинисане укрштањем територије и грана делатности | 23          | 8                          | 15                 |
| Гране делатности                                         | 8           | 7                          | 11                 |
| Територијалне класе                                      | 3           | 5                          | 9                  |

Под овим условима, алоциран је узорак обима 1887 јединица.

Унутар стратума биран је прост случајан узорак секвенцијалном шемом избора уз помоћ перманентних случајних бројева из интервала (0,1) придруженим јединицама оквира за избор узорка. Избор случајних бројева је спроведен од 0 као почетка.

### Оцењивање:

Norvitz-Thompson-ове оцене тотала израчунате су по стандардном поступку за стратификован узорак са случајним избором јединица унутар стратума. Тако су оцене тотала израчунате сумирањем пондерисаних вредности из узорка, при чему је пондер за јединице истог стратума једнак количнику броја јединица у стратуму и броја јединица у узорку. Првобитни пондери су кориговани за неодговор.

### Метод, време и извори за прикупљање података

Истраживање се спроводи извештајним (поштанском) методом. Свака извештајна јединица, на основу упутстава на упитнику и сугестија статистичара, попуњава образац ТРГ-16КВ, користећи књиговодствену и осталу потребну документацију.

Обрасце и упутства извештајна јединица добија од надлежне статистичке службе.

Извештајне јединице попуњене обрасце достављају надлежној организационој јединици Завода за статистику (према територијалној регистрацији предузећа) 15. дан првог месеца, по завршетку тромесечја.

### Обавеза заштите индивидуалних података

Обавеза заштите индивидуалних података извештајних јединица заснива се на члану 3 одредбе о заштити давалаца података, као и члановима 44, 45, 46, 47, 48 и 49 одредбе о поверљивости Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/2009).

## Списак и дефиниције основних обележја коришћених у истраживању

**ПРЕДУЗЕЋЕ** је привредно друштво, односно правно лице које оснивају правна и/или физичка лица ради обављања делатности у циљу стицања добити. Могу бити организована у форми: ортачка друштва, командитна друштва, акционарска друштва и друштва с ограниченом одговорношћу, а у складу са законом којим се уређују привредна друштва.

**ТРГОВИНА** је скуп активности промета робе и услуга у циљу остваривања добити или неког другог друштвено-економског ефекта.

**ТРГОВИНА НА ВЕЛИКО** Обухвата делатности из области 46 КД (2010). Под **продајом на велико** подразумева се продаја нове и коришћене робе без прераде **ради даље продаје** (трговинским предузећима и предузетницима које се баве продајом робе на мало, продаја робе другим трговцима на велико) **или прераде**, као и продаја робе великим потрошачима за **сопствену потрошњу**. Исклађује се само трговачка роба, али не и продаја сопствених производа. У промет робе на велико укључује се и продаја робе са консигнационих складишта и транзитни промет (ако је прокњижен у књиговодству као продаја на велико), то јест продаја робе која се по налогу продавца непосредно испоручује купцу са стоваришта или неког другог одредишта произвођача, увозника или другог предузећа без претходног ускладиштења робе. Обухватају се и услуге у промету робе (агенцијске, посредничке, заступничке, комисионе и сл.).

У вредност продате робе укључује се *вредност пореза на додату вредност* (ПДВ) који је урачунат у продајну цену купцима, а искључује се сваки промет опреме и објеката који су својина предузећа (Закон о порезу на додату вредност).

**ПРОМЕТ** у трговини на велико обухвата остварени приход (промет), тј. фактурисану вредност од продаје робе и посредовања. У вредност продате робе укључује се вредност пореза на додату вредност (ПДВ) који је урачунат у продајну цену купцима, а код посредовања, подразумева се само накнада (провизија) са обрачунатим ПДВ-ом за извршену услугу (пословање у име и за рачун других).

**РОБА** је производ индустрије, пољопривреде, занатства или друге делатности, као и интелектуална (индустријска и ауторска) права и друга права подобна за продају или куповину, укључујући и хартије од вредности. Основна карактеристика робе јесте да је намењена за продају.

**ПДВ** је општи порез на потрошњу који се обрачунава и плаћа на испоруку добара и пружање услуга, у свим фазама производње и промета добара и услуга, као и на увоз добара, осим ако законом није другачије прописано.

**ПДВ** се обрачунава и посебно исказује на фактури коју плаћа купац робе или корисник услуге.

**ПРОМЕТ ПО ВРСТАМА КУПАЦА** обухвата вредност продате робе *трговинским предузећима ради даље продаје* (предузећа из области 45, 46 и 47 КД), *другим предузећима ради прераде* (осталим предузећима, изузев трговинских), као и *великим потрошачима за сопствену потрошњу* (продаја болницама, школама, војним установама, студентским домовима и другим организацијама за њихову потрошњу).

**ЗАЛИХЕ** у трговини на велико обухватају вредност залиха које се налазе у магацинима и стовариштима предузећа са стањем на крају тромесечја, обрачунате по набавним ценама без пореза на додату вредност.

**ПРОМЕТ У ТРГОВИНИ НА ВЕЛИКО** са ПДВ-ом, **ПО РОБНИМ ГРУПАМА** представља вредност продате робе у трговини на велико према продајном асортиману предузећа и распоређен је на 30 робних група за посматрано тромесечје, за ниво Републике Србије.

## Ниво репрезентативности података (*ијеријоритетни и КД*)

У складу са величином броја јединица у узорку, подаци су репрезентативни за нивое:

- територију Републике Србије;
- трговинске гране, у области 46 КД (2010);
- робних група.

## Усаглашеност са међународним препорукама, стандардима и праксом

- Дефиниције основних варијабли и методологија обрачуна резултата (апсолутни подаци, индекси у текућим ценама) су делимично усклађени са препорукама Евростата у области краткорочних индикатора (Council Regulation No 1165/98, ANEX D)

Применом КД 2010 (NACE rev. 2) и обухватом укупног промета извештајних јединица регистрованих у трговини на велико (организациони принцип посматрања) резултати су у великој мери сагласни са методолошким препорукама Евростата.

## ОПИС ОРГАНИЗАЦИЈЕ ИСТРАЖИВАЊА

---

### Органи за спровођење истраживања (*одговорни произвођач званичне статистици*)

- Републички завод за статистику: Одељење за статистику трговине, угоститељства и туризма, Група за статистику унутрашње трговине у Београду, Одељење за статистичке послове у Сектору за статистику АП Војводине и подручна одељења у Зрењанину, Новом Саду, Сремској Митровици, Панчеву, Суботици, Шапцу, Зајечару, Лесковцу, Краљеву, Нишу, Ваљеву, Смедереву, Ужицу, и Крагујевцу.
- Градски завод за информатику и статистику, Београд.

### Обавезност давања података

- Обавеза давања података заснива се на члану 26, а казнене одредбе за одбијање давања података или давање непотпуних и нетачних података на основу члана 52 Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/2009).

### Роковник основних фаза спровођења истраживања

(*укључујући његово објављивање*)

- Рок да извештајна јединица достави попуњен упитник ТРГ-16КВ надлежном статистичком органу је 15. у првом месецу, по завршетку посматраног тромесечја, осим за четврто тромесечје када је рок 05. у другом месецу (фебруар), по завршетку тромесечја.
- Статистичка подручна одељења и Градски завод за статистику Београд, последњег радног дана наредног месеца по истеку посматраног тромесечја, достављају логички и рачунски контролисан статистички материјал Одељењу за статистику трговине, угоститељства и туризма у РС-у.
- Републички завод за статистику објављује резултате о трговини на велико 75 дана по завршетку референтног тромесечја.

## ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА

---

### Упитник и упутство за попуњавање упитника

При спровођењу тромесечног истраживања трговине на велико користи се упитник „Тромесечни извештај трговине на велико“ (ТРГ-16 KB).

Образац са упутством за попуњавање се налази на веб-сајту Републичког завода за статистику, [www.stat.gov.rs](http://www.stat.gov.rs).

### Списак номенклатура и класификација које се користе у истраживању

(*са обавештењем где се могу пронаћи*)

- Класификација делатности 2010.  
(Класификација је доступна на веб-сајту Републичког завода за статистику, [www.stat.gov.rs](http://www.stat.gov.rs) )

### Списак публикација у којима се објављују методологија и резултати

истраживања (*у шtamпаном облику и/или на интернету*):

- Саопштење – Унутрашња трговина у Републици Србији (ПМ11)
  - Веб-сајт Републичког завода за статистику;
  - Статистички годишњак Републике Србије.
- (Публикације се налазе на веб-сајту Републичког завода за статистику, [www.stat.gov.rs](http://www.stat.gov.rs) )

Контакт особе – Соња Радоичић, локал 216  
Данијела Младеновић, локал 315